

KÖVETELMÉNYEK ÉS TANTÁRGYI PROGRAM

Alkotmányjog 1. c. tantárgyból

tárgykód: AJALK271N3

nappali tagozatos jogász hallgatók számára

2023/2024. tanév I. félév

Tárgyfelelős: Paulovics Anita egyetemi tanár

Tárgyfelelős tanszék: Alkotmányjogi Tanszék

Tantárgy oktatója: Hallók Tamás egyetemi docens, Panyi Béla c. egyetemi docens, Pap Gábor egyetemi adjunktus

Előtanulmányi kötelezettség: Bevezetés a jog- és államtudományokba

Egyidejű felvétel: Alkotmányjogi gyak.1. (e)

Szemeszter: 3

Óraszám: 2 óra/hét

Számonkérés módja: kollokvium

Kreditpont: 4 kr.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás: T1, T2, T5, T10, T11, T13, T14

képesség: K4, K5, K6, K7, K9, K10, K16, K19, K30, K31

attitűd: A2, A3, A4, A9, A10, A12, A15, A18

autonómia és felelősség: F1, F2, F5, F6

1. A tantárgy feladata és célja

A tárgy keretében a hallgatók megismerkedhetnek az alkotmány és az alkotmányjog fogalmával, az alkotmányosság kritériumaival, a jogforrási rendszer alkotmányos elveivel, a jogforrások fajaiával. A stúdium keretében bemutatásra kerülnek: a szuverenitás fogalma, jellemzői, az állampolgársági jog, valamint a közvetlen és képviselői demokrácia intézményei.

2. A tantárgy tematikus leírása

1. Az alkotmány fogalma. Az alkotmányosság fogalma. Az alkotmányjog fogalma. Az alkotmányozó hatalom. Az alkotmánymódosítás. Az alkotmányok típusai. Alkotmányjog és államjog.
2. Az alkotmány mint alaptörvény. Az alkotmány mint a jogrendszer alapja. Az alkotmány elsődlegessége.
3. Az alkotmány alapvető elvei: demokrácia, hatalommegosztás, jogállamiság. Az alkotmány értelmezése.
4. Az újabb magyar alkotmánytörténet vázlatja 1945-től napjainkig. A szocialista rendszer alkotmányjogának alapintézményei. (Az alkotmány politikai jellege: a népköztársaság. A párt vezető szerepe. A hatalom egysége. Az Országgyűlés működése. Az Elnöki Tanács. A Hazafias Népfront. Az állampolgári jogok. A szocialista törvényesség. A tanácsrendszer.) Az 1988–1990-es átalakulás alkotmánytörténetének vázlatja.
5. A jogforrási rendszer alkotmányos alapjai és elvei. A jogforrás fogalma, a jogforrások rendszere. A jogforrási hierarchia és a jogforrási rendszer egyéb rendező elvei.
6. A nemzetközi szerződések. Az Alkotmánybíróság határozatai, a közjogi szervezetszabályozó eszközök, a szokásjog és bírói jog. Az Európai Unió jogforrásai a magyar jogban.
7. A jogalkotási eljárás az alkotmányjogban. Alkotmányos követelmények a jogalkotásban. A jogszabályok érvényessége és hatálya. A jogszabályok kihirdetése, közzététele és nyilvántartása. A hivatalos lap. Elektronikus jogszabálygyűjtemények.
8. Szuverenitás az alkotmányjogban. A szuverenitás az alkotmányban, nemzeti szuverenitás, népszuverenitás, parlamenti szuverenitás. Szuverenitás és demokrácia. Az állami szuverenitás az alkotmányjogban és a nemzetközi jogban.
9. A szuverenitás terjedelme: terület és népesség. A szuverenitás megosztása az államon belül: a szövetségi állam. Állami szimbólumok (himnusz, zászló, címer).

10. Az állampolgársági jog. Az állampolgárság jogi tartalma. Az állampolgársági jog története, különösen a magyar állampolgársági jog. A magyar állampolgárság keletkezése, megszerzése és megszűnése.
11. A kettős állampolgárság és magyar állampolgárság. Az EU állampolgárainak státusa. A külföldiek, a menekültek és a hontalanok alkotmányos helyzete.
12. A képviseleti demokrácia. Képviselet és választás. A választójog alkotmányos elvei. Választási rendszerek.
13. A magyar választási rendszer. A választójog. A választójogosultság. A választási eljárás alapjai és a választási szervek. A jelölés, választási kampány. A mandátumok elosztása egyéni választókerületben, illetve országos listáról (a töredékszavazatok). Eredmény-megállapítás.
14. A közvetlen demokrácia intézményei. Népszavazás és népi kezdeményezés. A referendum szabályozása és típusai. Az országos népszavazás alkotmányos feltételei.

Előadások Alkotmányjog 1-ből

Okt.h.	Időpont	Oktató	Téma
1.	IX. 14.	Pap Gábor	Az alkotmány fogalma. Az alkotmányosság fogalma. Az alkotmányjog fogalma. Az alkotmányozó hatalom. Az alkotmánymódosítás. Az alkotmányok típusai. Alkotmányjog és államjog. Az alkotmány mint alaptörvény. Az alkotmány mint a jogrendszer alapja. Az alkotmány elsődlegessége.
2.	IX. 21.	Pap Gábor	Az alkotmány alapvető elvei: demokrácia, hatalommegosztás, jogállamiság. Az alkotmány értelmezése.
3.	IX. 28.	Panyi Béla	Az újabb magyar alkotmánytörténet vázlata 1945-től napjainkig. A szocialista rendszer alkotmányjogának alapintézményei. (Az alkotmány politikai jellege: a népköztársaság. A párt vezető szerepe. A hatalom egysége. Az Országgyűlés működése. Az Elnöki Tanács. A Hazafias Népfrent. Az állampolgári jogok. A szocialista törvényesség. A tanácsrendszer.) Az 1988–1990-es átalakulás alkotmánytörténetének vázlata.
4.	X. 5.	Panyi Béla	A jogforrási rendszer alkotmányos alapjai és elvei. A jogforrás fogalma, a jogforrások rendszere. A jogforrási hierarchia és a jogforrási rendszer egyéb rendező elvei. A nemzetközi szerződések, az Alkotmánybíróság határozatai, a közjogi szervezetszabályozó eszközök, a szokásjog és a bírói jog. Az Európai Unió jogforrásai a magyar jogban.
5.	X. 12.	Panyi Béla	A jogalkotási eljárás az alkotmányjogban. Alkotmányos követelmények a jogalkotásban. A jogszabályok érvényessége és hatálya. A jogszabályok kihirdetése, közzététele és nyilvántartása. A hivatalos lap.
6.	X. 19.	Pap Gábor	Szuverenitás az alkotmányjogban. Az állam függetlensége az alkotmányjogban. Az alkotmányos hatáskörök átruházása az Európai Unióra és az átruházás érvényességi feltételei. Az államterület. Államkapcsolatok: az unitárius (egyszerű) állam és az összetett állam: perszónálunió, reálunió, föderáció és konföderáció. Az államterület és az állami szimbólumok (himnusz, zászló, címer).
7.	X. 26.	Panyi Béla	Az állampolgársági jog. Az állampolgárság jogi tartalma. A magyar állampolgársági jog története. A magyar állampolgárság keletkezése, megszerzése és megszűnése.
8.	XI. 2.		SZÜNETHET
9.	XI. 9.	Panyi Béla	A kettős állampolgárság és magyar állampolgárság. Az EU állampolgárainak státusa. A külföldiek, a menekültek és a hontalanok alkotmányos helyzete.
10.	XI. 16.	Hallók Tamás	A demokrácia alapvető alkotmányjogi intézményei I. Képviselet és választás. A választójog alkotmányos elvei. Választási rendszerek.
11.	XI. 23.	Hallók Tamás	A választójog. A választójogosultság. A magyar választási rendszer.
12.	XI. 30.	Hallók Tamás	A választási eljárás alapjai és a választási szervek. A jelölés, választási kampány, a mandátumok elosztása. Az eredmény megállapítása.
13.	XII. 7.	Hallók Tamás	A demokrácia alapvető alkotmányjogi intézményei II. A közvetlen demokrácia intézményei. Népszavazás és népi kezdeményezés. A referendum szabályozása és típusai. Az országos népszavazás alkotmányos feltételei.
14.	XII. 14.	Hallók Tamás	Konzultáció

Az előadások időpontja és helye: csütörtök 10–12-ig, XX. előadóterem

3. A félév elfogadásának feltételei

A vizsgára bocsatás feltétele az aláírás. Az értékelés öt fokozatú.

4. Számonkérés követelményei

Kollokvium. A vizsgára bocsatás feltétele az aláírás. A vizsga írásban vagy szóban történik.

Vizsgakérdések Alkotmányjog 1. tárgyból

1. Az alkotmány fogalma. Az alkotmányok típusai. Az alkotmány mint alaptörvény. Az alkotmányozó hatalom.
2. Az alkotmányjog fogalma. Alkotmányjog és államjog. Az alkotmányosság fogalma.
3. A hatalommegosztás alkotmányos elve (Locke, Montesquieu, Constant, Bibó).
4. A magyar alkotmánytörténet vázlata 1945-től napjainkig.
5. A jogforrás fogalmai. A jogforrási hierarchia rendező elvei.
6. A magyar jogforrások rendszere: eredeti és származékos jogalkotói hatáskör; a jogalkotó szervek és az általuk kiadott jogszabályok.
7. A nemzetközi szerződések, az Alkotmánybíróság határozatai, a közjogi szervezetszabályozó eszközök, a szokásjog és bírói jog. Az Európai Unió jogforrásai a magyar jogban.
8. A jogszabályok érvényessége és hatálya. A jogszabályok kihirdetése, közzététele és nyilvántartása. A hivatalos lapok.
9. A szuverenitás elméletének történeti vázlata.
10. A szuverenitás fogalmi elemei. Az államszuverenitás, a népszuverenitás és a nemzeti szuverenitás értelmezése.
11. Az unitárius (egyszerű) állam és az összetett állam: perszónálunió, reálunió, föderáció és konföderáció. Az államterület, és az állami szimbólumok (himnusz, zászló, címer).
12. Az állampolgárság fogalma. Az állampolgársági jogviszony jellemzése és tartalma.
13. Az állampolgársági jog története Magyarországon.
14. Az állampolgársági jog alapelvei, a magyar állampolgársági törvény alapelvei; a magyar állampolgárok köre; a magyar állampolgárság keletkezése.
15. A magyar állampolgárság megszerzése.
16. A magyar állampolgárság megszűnésének szabályai. Az állampolgárság nemzetközi vonásai (a kettős állampolgárság és a hontalanság szabályai a hatályos Ápt.-ben). Az EU állampolgárainak státusa.
17. Az államjogi képviselő fogalma. Választási rendszerek. A képviselői mandátum fajtái.
18. A választójog alapelvei: az általánosság, az egyenlőség, a titkosság, a közvetlenség és az arányosság.
19. A választói jogosultság. A választók nyilvántartása. A jelölés, a szavazás és a szavazatszámolás.
20. A választási kampány. A választást lebonyolító szervezet. Jogorvoslatok a választási eljárásban.
21. A választási eredményének megállapítása: a mandátumok elosztása egyéni választókerületben és országos listán. Az időközi választás szabályai.
22. A közvetlen és a közvetett demokrácia viszonya. A népszavazás jogának tartalma és hatályos szabályai: az országos népszavazás fajtái, tárgyai, érvényessége, eredményessége és kötőereje.

Vizsgakérdések kreditbeszámításhoz hallgatóknak korábbi JFSZ tanulmányaik miatt:

A következő tételek számonkérése alól kaphatnak felmentést: 1–4. és 8. és 22. tétel.

5. Kötelező tananyag

Alkotmánytan I. (szerk.: Kukorelli István), Osiris, Bp., 2007. esetleges újabb kiadás.

Bevezetés az alkotmányjogba. Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei. Ötödik, átdolgozott kiadás. (szerk.: Schanda Balázs – Trócsányi László) HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2016.

The Basic Law of Hungary: A First Commentary. (szerk.: Schanda Balázs – Varga Zs. András – Csink Lóránt) Dublin, Clarus Press, 2012.

6. Ajánlott irodalom

Bragyova András: *Az új alkotmány egy koncepciója*. Budapest, KJK-MTA ÁJI. 1994.

Dezső Márta: *Képviselő és választás a parlamenti jogban*. KJK – MTA ÁJTI, Bp., 1998.

Gárdos-Orosz Fruzsina – Zakariás Kinga (szerk.): *Az Alkotmánybírósági gyakorlat – Az Alkotmánybíróság 100 elvi jelentőségű határozata 1990–2020*. Társadalomtudományi Kutatóközpont – HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó, Bp., 2022.

Wade – Bradley – Bates – Himsforth: *Constitutional and Administrative Law*. Longman, London, New York, 1986.

7. Megajánlott jegy

A hallgatók megajánlott jegyet szerezhhetnek az alábbi feltételek szerint:

A hallgatók két önkéntes zárthelyi dolgozatot írhatnak, amelyekben a Tanszék által kiadott alkotmányjogi feladatokat kell megoldani. Az első zárthelyi dolgozatot **november 6. és 10.** között a hallgatókkal egyeztetett napon írják, nem az előadáson. A második zárthelyi dolgozatot a gyakorlatvezetők előtt kell teljesíteni.

Tanszékünk az elégséges (2), a közepes (3), jó (4) és a jeles (5) érdemjegyet ajánlja meg.

A kötelező jogszabályok:

- Magyarország államformájáról szóló 1946. évi I. törvény
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) hatályos szövege
- 2010. évi CXXX. törvény a jogalkotásról
- 1993. évi LV. törvény a magyar állampolgárságról
- 2011. évi CCIII. törvény az országgyűlési képviselők választásáról (kivonatosan)
- 2013. évi CCXXXVIII. törvény a népszavazás kezdeményezéséről

Alkotmánybírósági határozatok:

- 2/1993. (I. 22.) AB határozat a népszavazásról
- 52/1997 (X. 14.) AB határozat a népszavazásról
- 25/1999. (VII. 7.) AB határozat a népszavazásról
- 1/2013. (I. 7.) AB határozat a választási regisztrációról
- 22/2016. (XII. 5.) AB határozat a szuverenitásról és az alkotmányos identitásról

Felmentési kérelmek elbírálása: Alkotmányjogból csak az a nappali tagozatos hallgató kaphat felmentést, aki korábban karunkon teljesítette a tantárgyi követelményeket. Aki más felsőoktatási intézményben tanult alkotmányjogot, akkor kaphat felmentést, ha a tanmenet legalább 75%-os egyezést mutat a jelen félév tanmenetével. Ehhez kérelmet kell benyújtani, amelyhez csatolni kell a teljesítést bizonyító dokumentum másolatát, illetve egyéb szükséges dokumentumokat (pl. tanmenet).

Adminisztratív ügyek intézése az A/6 222-es szobában történik, ügyintéző: Hodosi Gabriella

Miskolc, 2023. augusztus

Alkotmányjogi Tanszék